

El Baix Ebre fa inventari del patrimoni de la Guerra Civil

A la Via Verda se senyalitzarà que va ser construïda amb mà d'obra forçada

M. MILLAN
TORTOSA

El camp d'aviació republicà a Roquetes (que mai va entrar en servei), els hospitals militars del balneari de Cardó (Benifallet) i Masia del Ponç (l'Ametlla de Mar), les trinxeres a la vora del riu Ebre, pistes militars a la serra de Cardó-Boix i fins i tot edificis amb impactes de metralla. Són alguns dels elements històrics de la Guerra Civil a la comarca del Baix Ebre que ara han estat inventariats pel Consell Comarcal, amb una subvenció de la direcció general de Memòria Democràtica, amb l'objectiu de disposar d'una eina per a la preservació i senyalització per a usos culturals, educatius i turístics. Un exhaustiu treball que ha dut a terme l'empresa Terra Enllà, estudis i experiències i que es concreta en 193 fitxes d'espais, corresponents als 14 municipis i tres entitats municipals descentralitzades (EMD) de la comarca, vinculats amb la revolució anticlerical, els bombardejos fran-

quistes contra la població civil, la fortificació republicana de la costa i el riu Ebre, els espais de combat de l'Ofensiva d'Aragó, l'evacuació de civils lluny de la línia del front i la batalla de l'Ebre. «Hem promogut aquest treball de recerca com una eina de suport als municipis», afirmà ahir el vicepresident i conseller comarcal de Cultura, Francesc Vallespi, en la presentació de l'inventari.

Cadascun dels elements inventariats disposa d'una fitxa amb la descripció de la seua tipologia, la geolocalització, una fotografia, l'estat de conservació i si té alguna figura de protecció, una proposta d'intervenció i l'explicitació històrica.

Segons detallen els autors de l'inventari, l'historiador i periodista Andreu Caralt i l'antropòloga Maite Hernández, l'objectiu no era un rastreig sistemàtic de tots els vestigis, sinó l'elaboració d'un extens catàleg d'elements susceptibles de ser preservats i utilitzats per a usos divulgatius, educatius i turístics. Entre els elements més descon-

guts hi ha la línia de trinxeres en punts com Xerta o Benifallet, municipi que va ser escenari de la batalla de l'Ebre; o la línia de fortificacions del Delta, en poblacions com Camarles, «on hi ha casamates en molt bon estat», segons explicà Caralt. Un dels municipis amb més elements és sense dubte Tortosa, que durant molt temps va ser front de guerra.

La tasca d'elaboració del catàleg ha implicat un estudi en profunditat de la bibliografia existent, la consulta d'arxius, entrevistes amb els representants municipals i informats locals i

una intensa tasca de treball per localitzar espais d'interès. Una feina que es va dur a terme amb plena pandèmia de la Covid-19, amb confinaments, restriccions de mobilitat i arxius tancats. «Des del Baix Ebre volem facilitar la construcció de polítiques de memòria democràtica i posar a disposició dels municipis, sobretot dels més petits, coneixement expert», insistí el president del Consell, Xavier Faura.

Ara s'obre un ventall de possibles línies d'actuació. En aquest sentit, el Consell Comarcal instal·larà uns plafons informatius a l'estació de Xerta del Camí Na-

tural Via Verda de la Val de Zafán per difondre la participació de mà d'obra forçada en la construcció i arranjament de la infraestructura entre la Terra Alta i Tortosa. Cada any passen milers d'usuaris, però molt pocs coneixen que presoners republicans integrats en unitats disciplinàries de treballs forçats van participar entre l'any 1938 i 1942 en la construcció i reparació de la línia. «Volem dignificar el treball forçat republicà a la Via Verda i una manera de fer-ho és donar-ho a conèixer entre els milers de turistes que hi passen», va dir Faura.



El camí natural de la Via Verda de la Val de Zafán, al pas per l'estació de Xerta.

FOTO: JOAN REVILLAS